



EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 29.2.2012
COM(2012) 82 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**TOORAINETE KÄTTESAADAVUS EUROOPA HEAOLUKS TULEVIKUS
ETTEPANEK TOORAINEID KÄSITLEVAKS EUROOPA
INNOVATSIOONIPARTNERLUSEKS**

{SWD(2012) 27 final}

TOORAINETE KÄTTESAADAVUS EUROOPA HEAOLUKS TULEVIKUS

ETTEPANEK TOORAINIID KÄSITLEVAKS EUROOPA INNOVATSIOONIPARTNERLUSEKS

1. SISSEJUHATUS

Toorainete jätkusuutliku tarnimise strateegilist tähtsust ELi jaoks, nii tööstuse kui ka ühiskonna jaoks tervikuna, on esile tõstetud mitmetes strateegiadokumentides, nagu tooraineid käsitlev algatus¹ komisjonilt ning seonduvad nõukogu järeldused² ja parlamendi ettekanne³. Euroopa 2020. aasta strateegias on sellele probleemile tähelepanu juhitud nii tööstuspoliitika⁴ kui ka ressursitõhususe⁵ alases juhtalgatuses. Ressursside tõhusat kasutust on eelkõige tähtsustatud juhtalgatuses „Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava”⁶. Nendes dokumentides on selgesti piiritletud tarneraskustest ja ressurside ebatõhusast kasutusest tingitud uued väljakutsed ja ohud, millega ELil tuleb üleilmses konkurentsivõimelises toormesektoris toime tulla. Paraku peab Euroopa tunnistama, et juba mitme aastakümne vältel on tema tähtsus toorainete tarnijana järjest kahanenud. Probleemid on sedavõrd kompleksed ja kiireloomulised, et Euroopal ei ole ilmselgelt enam võimalik jätkata tavapärasel viisil tegutsemist.

Lahenduseks saab olla innovatsioon. 21. sajandil on tekkimas uus paradigma, mis juhib meie tähelepanu innovatsioonile kui arengumootorile, mille potentsiaal toorainete valdkonnas on Euroopas seni jäänud suuresti kasutamata. 2010. aastal töötas komisjon juhtalgatuse „Innovaatiline liit”⁷ osana välja Euroopa innovatsioonipartnerluste raamistiku. Sellised partnerlused käivitatakse, kui sotsiaalsete eesmärkide kiiremaks ja tõhusamaks saavutamiseks tekib vajadus ühendada avaliku ja erasektori jõupingutused innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse alal nii piirkondlikul kui ka riiklikul ja ELi tasandil ning võtta nõudlusest lähtuvaid meetmeid. Käesolevas teatises käsitletav olukord seoses toorainetega on nimelt selline.

Kõnealune innovatsioonipartnerlus on suunatud mitteenergeetilistele ja mittepõllumajanduslikele toorainetele, hõlmates sealhulgas (kuid mitte üksnes) ka ELi kriitilise tähtsusega toorainete nimekirja⁸. Seega on kaasatud ka metallimaagid ning tööstuslikud ja ehitusmaterjalina kasutatavad mineraalid, samuti sellised tööstuses kasutatavad toorained nagu looduslik kausuk ja puit. Paljud nimetatud materjalidest on olulise tähtsusega innovatiivsetele tehnoloogiatele, mis pakuvad keskkonnasõbralikke ja säästva tehnoloogia rakendusi. Need on olulised ka ülivajalike sulamite ja selliste kaasaegses ühiskonnas nõutavate uute ja innovatiivsete toodete tootmiseks nagu elektriautode akud, fotogalvaanilised süsteemid ja seadmed tuulegeneraatorite jaoks, mis aitavad kaasa taastuvenergia vallas seatud eesmärkide saavutamisele. Selle partnerluse üldeesmärk on aastaks 2020 vähendada otsustavalt Euroopa sõltuvust imporditud toorainest. Seda on

¹ KOM(2008) 699 ja KOM(2011) 25.

² Nõukogu järeldused 6909/11, 10 märts 2011.

³ Euroopa Parlamendi resolutsioon, 13. september 2011.

⁴ KOM (2010) 614.

⁵ KOM (2011) 21.

⁶ KOM(2011) 571 (lõplik)

⁷ KOM (2010) 546.

⁸ Nagu määratletud dokumendis KOM(2011) 25.

võimalik saavutada hoogustades uuendustegevust, millega tagatakse nii esmaste kui ka teiste toorainete kindel ja jätkusuutlik tarnimine või välditakse esmatähtsate toorainete raiskamist kogu nende kasutustsükli vältel.

Käesolevas ettepanekus on võetud arvesse kogemusi, mis on saadud täisväärtusliku eluperioodi pikendamise katsepartnerluse käigus. On tuginetud ka mitmesuguste liikmesriikidest, teadusringkondadest ja muudelt huvirühmadelt koosolekute, töökondade ja ürituste käigus saadud ettepanekutele ning samuti 2010. ja 2011. aastal toimunud avaliku arutelu tulemustele.

2. INNOVATSIOONIVÕIMALUSED TOORAINETE VÄÄRTUSAHELA ERI ETAPPIDES

Aastaid on põhilisi geoloogilisi **uuringu**id ja kaardistamist ELis teatud riiklike geoloogiliste uuringute käigus, millele on riiklikud raamistikud ja eeskirjad seadnud oma piirangud. Tänapäevase seisuga ei ole tulu, mis ELi 27 erineva geoloogiauuringute keskuse töö või kasvõi nende mõningate toimingute korralikust koordineerimisest võiks tõusta, kaugelki mitte saavutatud. Tihedamal võrgustumisel ja koostööl rajanev innovatiivne mõtlemine pakub tõepoolest ääretut arengupotentsiaali. Euroopa standardite kehtestamine hõlbustab ELi ühtse geoloogiliste teadmiste baasi loomist ning võib kaasa tuua asjakohaste kaasaegsete tehnoloogiate, nagu satelliidipõhine ressursiteave ja kõrgtehnoloogilised neljamõõtmelised arvutipõhised modelleerimissüsteemid, kulutasuvama arengu ja kasutuse.

Viimase 50 aasta jooksul on ELi osa **kaevandussektoris** maailma mastaabis oluliselt kahanenud. Selle tulemusena on kaotsi läinud olulist oskusteavet ja oskusi. Selliseid oskusi läheb samas vaja kaevandustööde ohutuse tagamiseks ning tõenäoliselt on kasvamas vajadus kaevandada järjest sügavamal ja kõrvalisemates kohtades ning karmimates tingimustes (nt merepõhjas, Arktikas). Ohutumad ja keskkonnasõbralikumad kaevandamistehnoloogiad edendavad kõrgemad standardid loovad küll uusi väljakutseid, kuid samas ka uusi turuvõimalusi. Euroopa standardid aitavad ka ennetada katastroofe kaevandussektoris. Kõnealune oskusteave ja oskused on vajalikud mitte üksnes kaevandamisel, vaid kogu väärtusahela ulatuses (uuringud, töötlemine, ringlussevõtt, asendamine).

Olgugi et Euroopa tervikuna on märkimisväärset edu saavutanud, seda eelkõige jäätmete ringlussevõtu osas, saab veel palju teha selleks, et vältida väärtuslike toorainete raiskamist nende elutsükli kõikides etappides. Euroopa jäätmehierarhia (ennetamine, ettevalmistus taaskasutuseks ja ringlussevõtt) esimeste astmete täieliku rakendamisega on võimalik ära hoida väärtuslike ressursside korvamatut kadu ja luua ELis uusi ettevõtteid ja töökohti.

Innovatsioon võib osutada võimsaks abivahendiks nende probleemide lahendamisel. Inseneriteaduste ja töötlemise alane oskusteave on arenenud ka uutest esilekerkivate valdkondades, nagu robotika ja muud progressi võimaldavad tehnoloogiad. ELi kaevandussektori konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse tagab kõrgtehnoloogiliste kaugjuhitavate toimingute ja automaatika kasutuselevõtt maa-alustes kaevandustes ning innovatiivse bioleostusmeetodi kasutuselevõtt nikli ja muude metallide eraldamiseks keskkonnasõbralikumal ja kulutasuvamal viisil. Uue jälgimistehnoloogia, sealhulgas satelliidipõhise tehnoloogia abil oleks võimalik ennetada suuri katastroofe. Innovatsiooni roll on samuti väga suur **töötlemisetapis**, kus kõrgtehnoloogilised lahendused aitavad tõhustada veemajandust, energiatarbimist ja ringlussevõttu (nt kriitilise tähtsusega toorainete indiumi ja galliumi puhul, mida saadakse mitteväärismetallidest)

Mida kõrgemale tasemele EL selliste innovatiivsete tehnoloogiate arendamisel jõuab, seda paremini on ta ette valmistatud võtma juhtrolli uute keskkonnasõbralike ja ressursitõhusate tehnoloogiate juurutamiseks Euroopas ja kolmandates riikides. Positiivse kõrvalmõjuna võib näha heade tavade levitamisest tulenevat panust keskkonnahoidu kogu maailma tasandil. Säästlik ja ressursitõhus toorainemajandus, suurenev ettevalmistus taaskasutuseks ja ringlussevõtuks ning puidupõhiste materjalide suurem kasutus on lahendused, millega saab mitte üksnes peatada bioloogilise mitmekesisuse hävingut ja vähendada kasvuhoonegaaside teket kogu maailmas, vaid ka tagada toorainevarude kestvust ja korvata näiteks ringlussevõetava puitkiu nappust Euroopas.

Kaasaegsete kommunikatsioonivahendite osas, nagu mobiiltelefonid ja sülearvutid, mida kiiresti välja vahetatakse, on müüginumbrid hiiglaslikult kasvanud, luues seega tohutu väärtjäätmete potentsiaali (st linna jäätmeoidla kui maardla). Tänapäeva mobiiltelefon sisaldab enam kui 40 erinevat toorainet, sh koobaltit, galliumi, plaatina ja haruldasi muldmetalle. Tänapäeval tekitab iga ELi kodanik ligikaudu 17 kg elektriliste ja elektrooniliste seadmete jäätmeid aastas ja aastaks 2020 on see arv hinnangute kohaselt 24 kg⁹. Kuid elektroonikaseadmetest pärit haruldaste muldmetallide **ringlussevõtt** on hetkel keerukas mitte üksnes tehnoloogilisest vaid ka majanduslikust aspektist vaadatuna. Tuleb propageerida jäätmete edasist sorteerimist nende kogumisel ja toetada vastavate turgude arengut. Tuleb takistada jäätmete ebaõiget käitlemist ja nende ebaseaduslikku eksporti; selle tulemusena võib oluliselt parandada keskkonnamõju ning taastada väärtuslikke materjale (nt vanametall, ringlussevõetud paberijäätmed).

Uued kulutasuvad ja keskkonnasõbralikud ringlussevõtumeetodid ja jäätmete kogumise ja käitlemise head tavad annavad võimaluse parandada elutähtsate toorainete ringlussevõttu. Näitena võib tuua hiljuti väljatöötatud erilised liimained, mis sisaldavad kordumatutel keemilistel identifikaatoritel põhinevaid koodandmeid, mis oleks abiks metallitoodete ja vanametalli ebaseadusliku kaubanduse ning nende varguse vastases võitluses. Paljud liikmesriigid on märgatavalt suurendanud jäätmekogumise ja ringlussevõttu määra tänu asjakohaste majandusmehhanismide kehtestamisele ning skeemidele, mis panevad tootjale vastutuse jäätmete sorteerimise, taaskasutuse ja ringlussevõtu eest.

Paljud praegused lahendused toimivad esmatähtsate toorainete baasil ja neid on hetkel nende spetsiifiliste füüsikaliste ja keemiliste omaduste tõttu väga keeruline või isegi tegelikult võimatu asendada. **Asendamine** on kas teatavate rakenduste tarvis alternatiivse materjali väljatöötamine või nende rakenduste asendamine samaväärse tehnoloogiaga, mis ei kasuta esmatähtsaid tooraineid. Näiteks võiksid keraamilised kõrgtemperatuurilised ülijuhid asendada tuulegeneraatorite püsिमagnetid, kus praegu kasutatakse haruldasi muldmetalle, nagu neodüüm ja düsproosium.

Kokkuvõttes tõestavad eespool toodud näited seda, et

- innovatsioon on Euroopale ainuvõimalik lahendus, et taas kaasa rääkida toorainete ressursitõhusa kasutuse ja jätkusuutliku tarnimise küsimustes, sest toorainete puudus seaks ohtu kogu Euroopa majanduse
- innovatsioon on vajalik ELi tööstuse konkurentsivõime säilitamiseks ja suurendamiseks ning ressursside tõhusa kasutamise tagamiseks Euroopa Liidus

⁹ Allikas: rahvusvaheline assotsiatsioon plaatinarühma metallide alal (IPA): www.ipa-news.com

- innovatsioon on vajalik kõigis toorainete väärtusahela etappides, nõudes seega kompleksset lähenemisviisi, et toime tulla lähisaastatel ELi ees seisvate mitmesuguste ülesannetega.

Sellises olukorras on vaja eesmärgistatud innovatsiooni- ja teadusalast tegevust, tehnoloogilisi läbimurdeid ja multidistsiplinaarset lähenemisviisi, et täita lüngad meie teadmistes.

3. TOORAINIID KÄSITLEVA EUROOPA INNOVATSIOONIPARTNERLUSEGA KAASNEV LISAVÄÄRTUS

Komisjoni väljapakutud ELi toorainete ja ressursitõhususe strateegia on juba nõukogult ja Euroopa Parlamendilt saanud toetuse, mis näitab, et teadlikkus eespool nimetatud probleemidega tegelemise vajadusest nii Euroopa kui liikmesriikide tasandil on suuresti kasvanud. Tihedam koostöö ELi avalikus sektoris ja ka avaliku ja erasektori vahel on tõukejõuks, mis aitab ületada peamisi takistusi.

Need takistused on järgmised (vt ka lisa punkti 1.3):

- ühtse eesmärgi seadmiseks jääb puudu vajalikust kriitilisest massist;
- ebapiisav koostöö liikmesriikide vahel toorainetega seotud eri valdkondades;
- ei rakendata kogu väärtusahelat hõlmavat lähenemisviisi (kaevandamine, tooraine töötlemine, tootmine ja kasutamine kuni elustsükli lõpuni);
- riiklike teadusasutuste vaheline vähene koostöö; valdkonda hõlmava Euroopa teadusruumi äärmine killustatus;
- kasutamata on ELi geopoliitika potentsiaal tagada Euroopa äriettevõtetele ligipääs toorainetele kogu maailmas, järgides võimaluse piires Euroopa keskkonnaalaseid standardeid.

Tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse tegelik lisaväärtus seisneb seega selles, et luua platvorm, mis koondaks liidu tasandil asjakohased tegevuspõhimõtted ja osalejad, ilma et muudetaks ELi olemasolevat seadusandlikku otsustusprotsessi.

3.1. Reguleerimisala ja eesmärgid

Tooraineid käsitlev Euroopa innovatsioonipartnerlus aitab keskmises ja pikas perspektiivis kaasa selliste toorainete (sh kriitilise tähtsusega toorained, tööstuslikud mineraalid ja puidupõhised materjalid) jätkusuutlikule tarnimisele, mida on vaja kaasaegse ressursitõhusa ühiskonna põhivajaduste rahuldamiseks. Ühtlasi annab see olulise panuse Euroopa tööstuse konkurentsivõimesse, ressursitõhususe kasvu ELis ning uue Euroopas rakendatava ringlussevõtutehnoloogia väljatöötamisse.

Euroopa innovatsioonipartnerluse üldine eesmärk on vähendada Euroopa sõltuvust Euroopa tööstuse jaoks kriitilise tähtsusega tooraine impordist. Selleks tuleb Euroopas tagada piisav paindlikkus ja valikuvõimalused oluliste toorainete tarnimisel, arvestades samas vajadusega leevendada mõne materjali negatiivset keskkonnamõju kogu elustsükli kestel. See annab 2020. aastaks Euroopale maailmas juhtiva koha seoses kaevandamise, ekstraheerimise, töötlemise, ringlussevõtu ja asendamise. Euroopa innovatsioonipartnerluse raames tuleks strateegilise

rakenduskava osana kehtestada mõjukriteeriumid, millega tulemusi mõõta, näiteks impordist sõltuvuse olulist vähendamist mõne eriti kriitilise tähtsusega toormaterjali osas.

Lisaks teeb komisjon ettepaneku seada järgmised konkreetset spetsiifilised eesmärgid, mis tuleks täita hiljemalt aastaks 2020:

- luua Euroopa standarditud statistikavahend ressursside ja varude (maal ja merel) uurimiseks ning geoloogiline 3D-kaart;
- luua dünaamiline mudelisüsteem, mis võimaldab vaadelda tarnimise ja nõudluse suundumusi seoses majanduslikult kättesaadavate varude ning kogu elutsükli hõlmava analüüsiga, mis sisaldab ka keskkonna-, majanduslike ja sotsiaalsete mõjude hinnangut eri stsenaariumide korral.
- käivitada kuni kümme katsemeetet (nt näidisrajatised) uuringute, kaevandamise, töötlemise, kogumise ja ringlussevõtu alal;
- töötada välja asendused vähemalt kolmele kriitilise tähtsusega ja haruldasi tooraineid hõlmavale põhiraakendusele;
- luua jätkusuutliku kaevandamise ja materjalide halduse alane teadus- haridus- ja koolitusvõrgustik (M3), tagades selle kooskõla kavandatava Euroopa innovatsiooni ja tehnoloogia instituudi tegevusega, moodustades seega jätkusuutlikke uuringuid, kaevandamist, töötlemist ja ringlussevõttu käsitleva teadmis- ja innovaaticogukonna;
- suurendada materjalikasutuse ja ennetustöö tõhusust, tagada jäätmevoogudest eraldatud väärtuslike toorainete taaskasutus ja ringlussevõtt, keskendudes eelkõige keskkonda potentsiaalselt ohustavatele materjalidele;
- otsida võimalusi uudsete toorainete ja turupotentsiaaliga toodete väljatöötamiseks;
- rakendada ELi proaktiivset lähenemisviisi paljude osalejatega organisatsioonides ja kahepoolsetes suhetes riikidega, nagu USA, Jaapan, Austraalia, erinevates valdkondades, mis on hõlmatud tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerlusega.

Nende eesmärkide alusel on võimalik korraldada piisavat järelevalvet tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse tegevuse, kavandatavate meetmete ja saavutuste üle.

3.2. Mehhanismid

Tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse lisaväärtus seisneb selles, et see mobiliseerib ühiste eesmärkide (vt eespool punkt 3.1) täitmise teenistusse peamised innovatsioonimehhanismid,¹⁰ hõlmates järgmisi üldisi tegevussuundi:

- toetus innovatiivsete lahenduste väljatöötamisele; nii tehnoloogiliste kui ka mittetehnoloogiliste lahenduste baasil, näiteks uued, tooteid ja teenuseid siduvad süsteemid, uued teenused, parem tootedisain, mis võimaldab neid elutsükli lõppedes

¹⁰ Nagu määratletud dokumendis KOM(2010) 546.

ringlusse võtta, kasutajakohane disain, uued teadustööd ja innovatsiooni toetavad tegevuspõhimõtted;

- tiptasemel teadusbaasi stimuleerimine; investeerimine inimestesse (oskustesse);
- toetus eesmärgistatud uudsele reguleerivale tegevusele ja/või koostöö liikmesriikidega, et parandada innovatsiooni stimuleerivat reguleerivat raamistikku;
- eesmärgistatud standardimise ja riigihangete korra edendamine;
- tuua kokku poliitilised meetmed ja organisatsioonid, et üheskoos nõudluse ja pakkumise probleemidele keskendudes kiirendada innovatiivsete lahenduste turule jõudmist.

Ülalkirjeldatud ideid saab turul rakendada nii pakkumise kui ka nõudluse poolel. Samas tuleb tagada, et mõlemal poolel toimuks piisav järelevalve tulemuste üle.

<p>Pakkumine:</p> <p>Riiklik Teadustöö ja innovatsiooni rahastamine riigis ja piirkonnas Oskused ja koolitus liikmesriigis</p> <p>Rahvusvaheline (ELi) tasand Eureka, Eurostars, ERANet ELi raamprogrammid <i>Seitsmes raamprogramm: programm „Koostöö”, avaliku ja erasektori vahelised partnerlused (PPP), Cost-meemed, tehnoloogiaalased ühisalgatused (JTI), algatus ERANet, teadustöö infrastruktuure käsitlev Euroopa strateegiafoorum (ESFRI)... Euroopa Tehnoloogiainstituut (EIT). teadmis- ja innovaatikakogukonnad (KIC) Konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (CIP)</i></p> <p>Euroopa Investeerimispannga vahendid Struktuurifondid</p>	<p>Nõudlus:</p> <p>Riiklik Reguleerimine (k.a õigusnormide rakendamine) Riigihanked liikmesriigis ja piirkonnas</p> <p>Rahvusvaheline (ELi) tasand Standardid/Märgistus Reguleerimine (k.a õigusnormide rakendamine) Riigihanked Innovatsioonipartnerlus ja teadmussiire Turu järelevalve</p> <p>Rahvusvaheline (maailma) tasand Kaubanduspoliitika Poliitiline dialoog</p>
---	---

Pakkumise poolel on vaja kaevandamise, asendamise, ressursitõhususe ja ringlussevõtu alased teadusuuringud viia paremini vastavusse tooraineid käsitleva innovatsioonipartnerluse üldeesmärkidega, et tekitada vajalikku kriitilist massi, sest ükski riiklik ega ka Euroopa teadusprogramm ei suuda haarata kõiki aspekte ning teadusinvesteeringud ja riskid on paljude eraettevõtjate jaoks liiga suured. Seepärast on vaja tugevasti kaasata olemasolevaid võrgustikke (nt ERANET materjalide sektoris, maavarade säästva kasutamise Euroopa tehnoloogiaplatvorm, metsandussektori tehnoloogiaplatvorm ja muud Euroopa tehnoloogiaplatvormid) ja samuti edendada uusi võrgustikke, mis kaasavad teadusuurijaid ja rahastajaid nii avalikust kui ka erasektorist kogu Euroopas. Komisjon on teinud ettepaneku seada kliima-, ressursitõhususe ja tooraineprobleemidega seotud sotsiaalsete väljakutsetega tegelemise eraldi eesmärgina ELi teadusuuringute ja innovatsiooni programmi Horisont 2020.

Kui Euroopal on teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisel kõnealuses sektoris olemas teatav traditsioon, siis nõudluse poolel – et tuua turule uusi tooteid ja teenuseid – on veel

märkimisväärselt arenguruumi¹¹. Innovatiivse lahenduse turulejõudmise kiirendamine on eriti oluline VKEde jaoks. Seepärast peaks kõnealune Euroopa innovatsioonipartnerlus looma innovatsioonistiimuleid nii pakkumise kui ka nõudluse poolel ja kaasama, kui see on võimalik ja asjakohane, selliseid vahendeid nagu õigusnormid, riigihanked, elutsükli analüüs, intellektuaalomandiõigus ja standardimine. Eriti oluline on edendada säästva tarbimis- ja tootmispoliitikaga seonduvat innovatsiooni. Euroopas on juba olemas säästvate ja innovatsiooni toetavate riigihangete stiimulid, lisaks võiks luua juhtivate turgude algatuse laadsed riigihangete korraldajate võrgustikud¹² ning võtta laialdasemalt kasutusele ELi keskkonnasäästlike riigihangete kriteeriumid,¹³ mida kõnealuses Euroopa innovatsioonipartnerluses rakendatakse ökoinnovatsiooni käivitamiseks ja levitamiseks.

3.3. Meetmepaketid

Lähtudes huvirühmadelt ja poliitikakujundajatelt saadud ettepanekutest on võimalik kavandatud tegevus koondatud viide meetmepaketti. Need meetmepaketid, mis sisaldavad meetmeid nii pakkumise kui ka nõudluse poolelt, ei toimi eraldivõetuna ega üksteist välistavatena. Nad rakenduvad pigem koostöös, kusjuures teatav kattumine on sisse planeeritud. Lisaks saab neid kohandada, et reageerida muutuvatele vajadustele ja ära kasutada uusi võimalusi.

Juhtimisstruktuuris soodustatakse koostööd, et kõrvaldada piirid eri poliitikavalikute, sektorite, geograafiliste vahemaade või organisatsioonikultuuride vahelt. Näiteks saaks teatavaid kaevandustehnoloogiaid kasutada ringlussevõtul ja ka vastupidi. Selline lähenemisviis aitaks luua paremat koostööd suurte ettevõtete ja VKEde vahel, samuti VKEde endi vahel, nt luues piirkondlikke klastreid.

Tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse jaoks nähakse ette järgmised meetmepaketid (iga paketi üksikasjalikum kirjeldus on esitatud lisa punktis 2):

Tehnoloogiapõhised valdkonnad

Meetmepakett nr 1: innovatiivsete tehnoloogiate ja lahenduste väljatöötamine, et tagada toorainetarnete kindlus ja jätkusuutlikkus; kaevandamine, töötlemine ja ringlussevõtt. Täiendamaks tehnoloogilist arendustööd, seatakse kõnealuses meetmepaketis eesmärgiks luua nimetatud valdkondades standardimise töökava, arvestades seejuures ettevõtjate kulukoormusega.

Meetmepakett nr 2: innovatiivsete tehnoloogiate ja lahenduste väljatöötamine, et tagada kriitilise tähtsusega ja haruldaste materjalide asjakohane asendamine. Esimeste prioriteetsete meetmete kavandamisel saab lähtuda kriitilise tähtsusega toorainete nimekirjast ja rakendustest, mis on suure majandusliku tähtsusega ning ökoloogiliselt tundlikud.

Mittetehnoloogiapõhised valdkonnad

Meetmepakett nr 3: Euroopa tooraineid reguleeriva raamistiku, valdkonna teadmistaasi ja infrastruktuuri parandamine. Eesmärk on koguda ja standardida geoloogilisi andmeid ning otsida ja levitada liikmesriikide häid tavasid maavarade sektori poliitikakujundamisel,

¹¹ Vt Esko Aho 2006. aasta aruanne „Uuendusliku Euroopa loomine”, 2007. aasta juhtivate turgude algatus ja 2010. aasta OECD innovatsioonistrateegia.

¹² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/public-procurement/pp-networks_en.htm

¹³ http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm

maakasutuse planeerimisel ja vastavate õigusnormide väljatöötamisel. Toetatakse ka Euroopas nõutavaid tipptasemel tehnilisi teadmisi ja oskusi arendavat tegevust.

Meetmepakett nr 4: reguleeriva raamistiku parandamine, toetades eelkõige tipptasemel saavutusi ja ennetustööd, ettevalmistust taaskasutuseks ja ringlussevõtu, kaasates avaliku (nt hanked) ja erasektori algatusi. Eesmärk on optimeerida toorainete lisaväärtust, parandada tulusust ja vähendada ringlussevõtu kulusid, tõhustades jäätmevoogudest saadava väärtusliku tooraine kogumise, sorteerimise ja ringlussevõtu protsesse. Selleks rakendatakse ka tootmist, standardimist ja sertifitseerimist käsitlev tegevus, samuti majandushoovad.

Rahvusvaheline koostöö – horisontaalsed meetmed

Meetmepakett nr 5: maailmaturu võimaluste kasutamine toorainetele juurdepääsu tagamiseks ja keskkonnasäästlike kaevandamis- ja töötlemistehnoloogiate edendamine; võib hõlmata ka teadustööd ja innovatsiooni, teadmiste baasi arendamist, kaubanduspoliitikat ja poliitilist dialoogi rahvusvaheliste organisatsioonidega, nt Aafrika Liit, OECD, Maailmapank, G20, ja kahepoolseid suhteid. Erilist tähelepanu pööratakse võimalusele luua parem sünergia kõnealuse algatuse ja ülemeremaid ja –territooriume käsitlevate eri poliitikavaldkondade vahel.

3.4. Juhtimisstruktuur

Tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse struktuur järgib juhtalgatuses „Innovaatiline liit” kehtestatud põhimõtteid. Juhtimiskorraldus peaks aitama tasakaalustada ühelt poolt vajadust kõrgel tasemel vastutuse ja toimiva koordineerimise järele ning teiselt poolt vajadust hajutada vastutust rakendamistasandil, et tagada valdkonna esindajate ja teiste huvirühmade aktiivne osalemine. Kõnealuses Euroopa innovatsioonipartnerluses on arvesse võetud täisväärtusliku eluperioodi pikendamise katsepartnerluse¹⁴ käigus saadud kogemusi juhtimisstruktuuri, tegevuse ulatuse, kavandamise ja huvirühmade kaasamise alal.

See partnerlus toob kokku avaliku sektori, tööstuse, kodanikuühiskonna ja muude huvirühmade esindajad, et toetada nii innovatsiooni arengut kui ka innovatiivsete lahenduste turuleviimist ja levitamist. Aluspõhimõte on siiski see, et kõnealune Euroopa innovatsioonipartnerlus peab looma praktiliselt toimiva, paindliku, mittebürookraatliku keskkonna, mis võimaldab erinevate huvidega arvestamist.

Sellist lähenemisviisi peegeldavad järgmised rakendustasandil kasutatavad töömeetodid (üksikasjalikum kirjeldus lisa punktis 3):

Kõrgetasemeline juhtrühm annab selgelt määratletud mandaadi alusel kõnealusele Euroopa innovatsioonipartnerlusele strateegilist nõu ja juhiseid. Kõrgetasemeline juhtrühm ei sekku siiski ühenduse õigusaktidega ettenähtud ametlikku otsustamisprotsessi. Rühma koosseisu kuuluvad partnerluse peamised osalejad, sh liikmesriikide, Euroopa Parlamendi, äriühingute, akadeemiliste ringkondade, teadusuuringute keskuste, valitsusväliste organisatsioonide ja muude asutuste isikuliselt määratud esindajad. Samas on juhtrühma liikmete arv töö tulemuslikkuse huvides piiratud. Kõrgetasemelisele juhtrühmale tehakse ülesandeks välja töötada strateegiline rakenduskava, kus visandatakse prioriteetsed tegevussuunad. Pärast seda, kui on saadud vastukaja sellele kavale, aitab kõrgetasemeline juhtrühm tagada rakendamise algetapi edukust, suunab rakendustegevust, annab aru strateegilise rakenduskava elluviimisest

¹⁴ SEK(2011) 1028 (lõplik).

ja ajakohastab seda. Tulemuslikkuse jälgimiseks töötab kõrgetasemeline juhtrühm välja ka mõjukriteeriumid, mille täitmist Euroopa innovatsioonipartnerluselt oodatakse.

Strateegilist ja rakendustasandit seob **eksperdirühm**, mis koosneb kõrgetasemelise juhtrühma isiklikest esindajatest. Eksperdirühma ülesanne on tagada partnerluse tõrgeteta toimimine, samuti peamiste meetmete kavandamine, meetmepakettide üldine koordineerimine ja kõrgetasemelise juhtrühma koosolekute ja järelmeetmete ettevalmistamine.

Kõrgetasemelist juhtrühma nõustavad teemapõhiselt loodud **rakendusrühmad**, mille ülesandeks on strateegilise rakenduskava põhjal välja töötada konkreetsed ülesanded ja meetmed. Rakendusrühmad on paindliku struktuuriga ajutised üksused, mis vajaduse korral teevad tihedat koostööd. Selleks et kõnealusesse Euroopa innovatsioonipartnerlusse saaks kaasatud ELis olemasolev kõige kõrgema taseme pädevus, tuleks rakendusrühmades läbipaistva määramismenetluse teel tagada võimalikult laiaulatuslik esindus (nii geograafiliselt, 27 liikmesriigist, kui ka nõutava oskusteabe eri valdkondadest), kasutades selleks läbipaistvat ametisse nimetamise menetlust. Koosolekute korraldusega tuleb tagada, et ekspertide tööpanusest oleks võimalik maksimaalset kasu saada.

3.5. Teavitustegevus

Selleks et tagada võimalikult läbipaistev ja katkematu teabevoog ja aruandlus kõnealuse Euroopa innovatsioonipartnerluse kogu tööperioodi kestel, on oluline suhelda nii poliitiliste ringkondade kui ka üldsusega (vt ka 4. ja 5. lisa). Seda on kavas teha kahel viisil. Poliitilisel tasandil on komisjonil kavas igal aastal koostada aruande nõukogule ja Euroopa Parlamendile. Sotsiaalsel tasandil püüab kõnealune Euroopa innovatsioonipartnerlus üldsust kaasata igaaastase avaliku ürituse korraldamisega. Sel viisil tagab ta ühiskonna laiaulatusliku kaasamise, täites seega innovatsioonipartnerluste üht peamist eesmärki.

3.6. Ajakava

Komisjon ootab ka edaspidi Euroopa Parlamendi ja nõukogu arvamusi kõnealuse innovatsioonipartnerluse kohta. Seni avaldatud seisukohtade põhjal on kavandatud järgmised etapid (üksikasjalikum ajakava lisa punktis 6):

- 2012. aasta keskpaigast alates: kõrgetasemelise juhtrühma, eksperdirühma ja muude töörühmade ametisse määramine Euroopa Komisjoni poolt;
- 2013. aasta algus: kõrgetasemelises juhtrühmas valmib strateegiline rakenduskava ja komisjon esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule (2013. aasta esimene poolaasta);
- 2013. aasta keskpaigast alates: alustatakse rakendustegevusega ja peetakse esimene aastakonverents;
- saavutatu (sh juhtimisstruktuuri) vahehindamine: 2014. aasta lõpus (et võtta arvesse uut mitmeaastast finantsraamistikku 2014–2020 ja komisjoni uut ametisse asunud koosseisu).

Kõnealuse Euroopa innovatsioonipartnerluse toetamiseks alustati juba 2011. aastal mitmete ettevalmistavate meetmete ja uuringutega. Esimesi saavutusi võib esitleda 2012. ja 2013. aastal, nii et kõnealune Euroopa innovatsioonipartnerlus võib juba varases etapis ette näidata konkreetseid tulemusi. Saavutatust ülevaate saamiseks korraldab komisjon 2013. aastal Euroopa innovatsioonipartnerluse läbivaatamise.